

Lubomír Vondráček, Vlasta Wirthová,
Jindra Pavlicová

Základy praktické terminologie pro sestry

Příručka pro výuku a praxi

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Poděkování

Za cenné připomínky autoři děkují Janě Jandové – vrchní sestře Kliniky otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku 2. LF UK a FN Motol, Haně Kubů – staniční sestře Interní kliniky 2. LF UK a FN Motol, Drahomíře Vrbové – vrchní sestře kardiochirurgického oddělení 2. LF UK a FN Motol, Vladimíře Kratinové – vrchní sestře Ústavu patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FN Motol a MUDr. Renatě Chmelové z Ústavu patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FN Motol.

Za recenzi autoři děkují Mgr. Zuzaně Volejníkové, Ing. JUDr. Petru Vaňkovi, doc. MUDr. Ivanu Novákovi, CSc. a Ing. Alexandrovi Stožickému, CSc.

**JUDr., MUDr. Lubomír Vondráček,
Mgr. Vlasta Wirhová, Jindra Pavlicová**

ZÁKLADY PRAKTICKÉ TERMINOLOGIE PRO SESTRY **Příručka pro výuku a praxi**

Hlavní autor:

JUDr., MUDr. Lubomír Vondráček

Spoluautorky:

Mgr. Vlasta Wirhová

Jindra Pavlicová

Recenze:

Mgr. Zuzana Volejníková

Ing. JUDr. Petr Vaněk

Doc. MUDr. Ivan Novák, CSc.

Ing. Alexandr Stožický, CSc.

© Grada Publishing, a.s., 2011

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 4279. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Helena Vorlová

Sazba a zlom Antonín Plicka

Počet stran 136

1. vydání, Praha 2011

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplyvají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 978-80-247-3697-6 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7315-5 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2012

Obsah

Úvod	7
Medicínská terminologie	9
Slovníček pojmů	11
Předpony a přípony	65
Léčba	67
Péče	70
Fyzická osoba, které je poskytována zdravotní péče	72
Nemedicínská terminologie, kterou by měla kvalifikovaná sestra znát	75
Výkony s odpovědností sestry a s asistencí sestry	103
Nejčastější ošetrovatelské léčebné výkony, za které nese sestra odpovědnost	105
Nejčastější ošetrovatelské diagnostické výkony, za které nese sestra odpovědnost	105
Nejčastější lékařské léčebné výkony prováděné ambulantně, u kterých sestra asistuje	106
Nejčastější lékařské diagnostické výkony prováděné ambulantně, u kterých sestra asistuje	108
Nežádoucí příhody	111
Obory specializačního vzdělávání	115
Obory specializačního vzdělávání lékařů	123

Profesní organizace, tituly a jejich psaní, právní předpisy důležité pro organizaci, řízení, kontrolu i samotný výkon ošetrovatelské péče	129
Profesní organizace	131
Tituly a jejich psaní	133
Právní předpisy důležité pro organizaci, řízení, kontrolu i samotný výkon ošetrovatelské péče	135

Úvod

Poskytování ošetrovatelské péče je soubor specializovaných činností vedoucí k uspokojování potřeb pacienta, kterému je poskytována zdravotní péče za účelem ochrany, upevnění a návratu zdraví týmem kvalifikovaných pracovníků.

Aby byla ošetrovatelská péče účinná, efektivní a byla poskytována kontinuálně, je nutné, aby vzájemný kontakt všech péči poskytujících byl bezproblémový, a to i po stránce vzájemné komunikace. Vzájemná komunikace často naráží na skutečnost, že je zcela rozdílná terminologie, či spíše, že je obsah jednoho pojmu vysvětlován na několika pracovištích odlišně, což jistě není v pořádku.

Aby nedocházelo ke zbytečným sporům a nejasnostem, musí být používány výrazy, jejichž obsah je jednoznačný – tedy takový, který nepřipouští několikerý význam. Takový termín by pak měl být užíván nejen všemi účastníky zdravotní péče, především však poskytovateli zdravotní péče, tj. lékaři, sestrami, sanitáři, ale i konzumenty zdravotní péče, tj. pacienty i doprovodem pacientů, ekonomy i právníky.

Jednotná terminologie je také základním předpokladem úspěšného poučení pacientů a důležitým nástrojem jejich zdravotní výchovy.

Je vhodné rovněž připomenout, že z hlediska ochrany sester je správně vedená zdravotnická dokumentace jedním ze základních důkazů, že poskytovaná péče byla poskytována *lege artis*. A správně vedená dokumentace musí mít správnou terminologii.

Publikace je určena sestrám, které již ošetrovatelskou péči poskytují, i těm, které ji řídí nebo kontrolují, ale i studentkám připravujícím se na obtížné, ale důležité povolání.

autoři

Medicínská terminologie

Slovníček pojmů[®]

A

Absces

Absces je zánětlivé onemocnění, které je ohraničené, tvořené dutinou vyplněnou hnisem a buněčným detritem. Sestra se nejčastěji setkává s abscesem v podkoží, i když se může vyskytnout v kterémkoliv orgánu. Závažný je absces v plicích nebo játrech. Léčba abscesu bývá komplexní. Spočívá v odstranění hnisavého obsahu otevřením dutiny s drenáží dutiny nebo punkcí dutiny za současného podávání antibiotik dle citlivosti mikrobů, které absces způsobily. Absces může být také sterilní.

Sestra v dokumentaci správně zapsala: V pravé gluteální krajině je ohraničené zarudlé vyklenutí velikosti 5 × 5 cm.

Adheze

Adheze – česky srůsty – vznikají v různé míře zpravidla po operacích, nejčastěji v dutině břišní. Srůsty vznikají i po úspěšně odloučených zánětech. Vzniku srůstů nelze zabránit a vznikají i při správném postupu. Srůsty jsou také příčinou poruch střevní pasáže, kterou je nutné řešit operací.

Afekt

Afekt je náhle vzniklá reakce na psychickou nebo fyzickou zátěž, kterou osoba vnímá jako neúměrnou. Afekt může být přiměřená reakce, nebo – a to častěji – nepřiměřená reakce. Projevuje se křikem, motorickým neklidem a gestikulací.

U pozůstalých se může sestra setkat s afektem, který by za jiných okolností byl označen za nepřiměřený.

Afty

Afty jsou patologické eflorescence, puchýřky na sliznici dutiny ústní vyvolané viry. Afty jsou pacienty vnímány jako velmi bolestivé onemocnění. A matky vnímají afty u dětí jako závažná onemocnění nebo za příznaky závažných onemocnění.

Správný záznam sestry: V dutině ústní jsou mnohočetné, bolestivé puchýřky velikosti 2–5 mm s kalným obsahem, bolestivé, některé prasklé. Spodina je zarudlá.

Agonie

Agonie je stav hlubokého bezvědomí, se kterým se sestra setkává u nemocných s infaustní prognózou před smrtí. Stav se také označuje jako agonální stav.

Tento termín se musí užívat citlivě a uvážlivě, neboť příbuzní nevhodné označení „Pacient je v agonii,“ vnímají často jako pejorativní.

Chybou je označení pacienta s hypoglykemií za stav v agonii.

Agens

Agens označuje to, co vyvolává nežádoucí stav nebo onemocnění. Pokud vyvolává infekci, označujeme ho jako infekční agens, kterým může být bakterie, virus nebo plíseň.

Agravace

Agravace označuje stav, kdy pacient účelově zveličuje svoje obtíže, které má. Zpravidla jsou zveličovány bolesti, které pacient označuje jako hrozné, nesnesitelné. Zveličovány také bývají poruchy hybnosti pohybového aparátu, zejména poúrazové. Agravaci je nutné odlišit od simulace.

Akutní

Akutní – česky náhle vzniklé. Akutní může být onemocnění, akutní zánět slepého střeva, akutní může být krvácení ze žaludečního vředu, ale akutní může být i potřeba poskytnutí zdravotní péče.

V současné době se prosazuje termín akutní medicína.

Algosedace

Algosedace – též analgosedace – je stav též označovaný jako umělý spánek, ke kterému dochází chtěně, účinkem cíleně podaných léků. Je indikována u pacientů, u kterých je třeba jejich celkové zklidnění, snížení vnímání bolesti a snížené vnímání negativních vjemů z okolí. Algosedací je vědomí pacientů výrazně ovlivněno, ale na rozdíl od anestezie je zachováno.

Alterace

Alterace je označení zjištěné změny hodnoty sledované funkce. Sestra se setkává s alterací ozev plodu, s alterací monitorovaných životních funkcí na JIP nebo ARU. Alterace signalizuje závažný stav. Alteraci musí sestra neprodleně hlásit a provést o ní záznam v dokumentaci.

Správný záznam sestry: V 19.10 hodin u pacientky Novákové došlo k alteraci ozev plodu, ihned hlášeno MUDr. Horákovi.

Ambulance

Ambulance je část zdravotnického zařízení, kde je poskytována preventivní, diagnostická a léčebná péče pacientům, kteří po poskytnuté péči ze zdravotnického zařízení odcházejí. Ambulance bývají označeny oborem nebo činností, která je v nich provozována: traumatologická ambulance, ambulance pro choroby prsu, neurologická ambulance, chirurgická ambulance.

Amnézie

Je stav, kdy si pacient na větší či menší časové období na události nepamatuje. S amnézií se setkáváme u pacientů po závažnějších úrazech hlavy. Po otřesu mozku bývá retrogradní amnézie, kdy si pacient nepamatuje na události před úrazem. Amnézie provází různá onemocnění centrálního nervového systému. Amnézii zjišťujeme po epileptickém záchvatu, ale i po různých intoxikacích, včetně intoxikace po požití většího množství alkoholu.